Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

26.2.2020

Eduskunnan maa-ja metsätalousvaliokunta 27.2.2020 klo 10.00

Asia: E 61/2019 vp valtioneuvoston selvitys: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green Deal) 11.12.2019

Ympäristöministeriön asiantuntijalausunto

Ympäristöministeriön asiantuntijoina valiokunnassa ovat:

Neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski ja erityisasiantuntija Sonja Pyykkönen

Ympäristöministeriö tukee komission uutta vihreän kehityksen ohjelmaa.Pidämme hyvänä komission kokonaisvaltaista tapaa tarkastella EU:n keskeisiä kestävyyshaasteita ja koota niihin liittyvät toimenpiteet yhteen tiedonantoon. Vihreän kehityksen ohjelma ulottuu hyvin monelle ympäristöministeriön toimialaan kuuluvalle osa-alueelle, kuten ilmastonmuutos, ekosysteemit ja luonnon monimuotoisuus, kiertotalous, saasteettomaan ympäristöön tähtäävä tavoite vähentää päästöjä veteen, ilmaan ja maaperään sekä rakentamiseen ja rakennusten kunnostamiseen esitetyt tavoitteet.

Komission vihreän kehityksen ohjelma jatkaa Suomen EU-puheenjohtajakaudelle tehtyä työtä mm. ympäristöneuvoston alaisuudessa, missä käytiin keskusteluja ja/tai laadittiin neuvoston päätelmiä EU:n ilmastotavoitteista ja -viesteistä sekä kansainvälisten ilmastotavoitteiden kirittämisestä sekä siitä, miten EU voi edistää kiertotaloutta entistä laaja-alaisemmin uuden komission ohjelmassa ja kytkeä kiertotalouden ratkaisut ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden katoamisen hidastamiseksi. Lisäksi sovittiin neuvoston päätelmistä, joilla linjattiin EU:n viestejä luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseksi vuoden 2020 jälkeen.

EU:n kunnianhimoiset ilmastotavoitteet vuosille 2030 ja 2050

Ympäristöministeriö tukee erityisesti ohjelman kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, jossa vahvistetaan ilmastonäkökohtien integrointi kaikille keskeisille sektoreille, erityisesti energia-, liikenne- ja maatalous- ja maankäyttösektoreille. Ympäristöministeriö yhtyy E-kirjeessä esitettyyn kantaan, että kaikessa relevantissa EU-lainsäädännössä ja –hankkeissa tulee huomioida ilmastoneutraaliuden saavuttaminen 2050 mennessä Eurooppa-neuvoston linjauksen mukaisesti. Pidämme tärkeänä, että EU jatkaa kansainvälistä ilmastojohtajuutta.

Tämän hetken tiedon mukaan maaliskuussa 2020 komissio antaa ehdotuksensa Euroopan ilmastolaiksi. Suomen tavoitteena on, että ehdotuksessa vahvistetaan EU:n oikeudellisesti sitovaksi tavoitteeksi ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä ja määritellään tavat varmistaa, että EU ja jäsenmaat tekevät riittävät päästövähennykset tavoitteen saavuttamiseksi.

EU:n pitkän aikavälin (2050) tavoitteen saavuttamisen kannalta on tärkeää, että myös lyhyemmän aikavälin tavoitteita tarkastellaan uudelleen. Kaikkien Pariisin sopimusten osapuolten tulee ajantasaistaa päästövähennystavoitteensa 2020, hyvissä ajoin ennen seuraavaa, Glasgowissa marraskuussa 2020 järjestettävää osapuolikokousta (COP26). Osapuolten tähän mennessä ilmoittamat tavoitteet eivät riitä siihen, että olisimme Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisella polulla. EU:n ilmastojohtajuuden kannalta onkin tärkeää, että EU ilmoittaa nykyistä kunnianhimoisemman tavoitteen ennen Glasgowin kokousta. Pidämme ensisijaisen tärkeänä, että komissio antaa suunnitelman ja vaikutusarvion nykyisen 2030 tavoitteen (40 %) kiristämisestä viimeistään heinäkuussa 2020, jotta jäsenmaille jää aikaa riittävään keskusteluun ja päätöksen tekemiseen korkeammasta tavoitteesta. Suomi katsoo, että EU:n 2030 päästövähennystavoitteen tulee olla vähintään 55 %.

Pidämme hyvänä, että 2030 ilmastotavoitteen uudelleentarkastelun pohjaksi komissio laatii kattavat vaikutusarvioinnit hyvissä ajoin ennen uusien päästökauppaa, taakanjakoa ja LULUCF-sektoria koskevien lainsäädäntöehdotuksien antamista kesällä 2021. Päästökaupan tulee jatkossakin olla ensisijainen väline energiantuotannon ja teollisuuden päästövähennysten aikaansaamiseksi. Päästökauppaa tulee vahvistaa ja sen soveltamisalan laajentamista selvittää monipuolisesti. Päästökauppaan kuulumattoman ns. taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin osalta korostamme toimien kustannustehokkuutta.

Ympäristöministeriö korostaa myös tarvetta huomioida 2050 ilmastoneutraaliutta koskeva tavoite etenkin energia-, liikenne ja maankäyttösektoria koskevan lainsäädännön uudistamisessa ja edelleen kehittämisessä.

<u>Ekosysteemien ja biodiversiteetin säilyttäminen ja ennallistaminen</u>

Luontopääoman suojelemiseksi komissio antaa maaliskuun 2020 lopulla vuoteen 2030 ulottuvan biodiversiteettistrategian sekä sitä täydentävän toimenpidesuunnitelman vuonna 2021. Strategiassa linjataan EU:n kannat YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen 15. osapuolikokoukseen lokakuussa 2020 sekä mm. toimet, joilla biodiversiteetin heikentymisen syihin puututaan EU:ssa. Ympäristöministeriö tukee EU:n kansainvälistä johtajuutta luonnon monimuotoisuudessa.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että kaikki EU:n politiikat edistävät Euroopan luontopääoman ekologisen hyvän tilan säilyttämistä ja ennallistamista. Pidämme erityisen tärkeänä luonnon monimuotoisuustavoitteiden toimeenpanon vaikuttavuuden lisäämistä yhteisillä ja johdonmukaisilla Euroopan laajuisilla politiikkatoimilla.

Korostamme näkemystä, että luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja ilmastonmuutos ovat erottamattomat ja toisiinsa vaikuttavat kiireelliset uhat yhteiskunnalle ja ihmisten hyvinvoinnille, joihin on puututtava yhdessä ja kaikilla rintamilla. Täten luontoon ja luonnon prosesseihin pohjautuvilla ratkaisuilla voimme kustannustehokkaasti ratkaista mm. ilmastonmuutoksiin liittyviä haasteita, mm. sitoa hiiltä ja kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen.

Korostamme tarvetta kiirehtiä luonnon monimuotoisuuden integroimista eri sektoreiden toimiin, kuten EU:n yhteiseen maatalous- ja kalastuspolitiikkaan, metsäpolitiikkaan, kauppaan, kulutukseen ja tuotantoon, kehitysyhteistyöhön. Korostamme tarvetta lisätä yksityisen sektorin roolia tässä työssä. Työtä luonnon monimuotoisuuden kannalta haitallisten tukien karsimiseksi tulee jatkaa.

Lisäksi mielestämme on tärkeää, että luonnon monimuotoisuuden tilaa parannetaan myös metsäsektorilla ja tätä varten on tarpeen laatia kokonaisvaltainen EU:n metsästrategia. Sen tulisi parantaa metsiin ja metsäsektoriin vaikuttavien aloitteiden politiikkajohdonmukaisuutta ja kattaa koko metsäsektorin arvoketju metsien kestävän hoidon ja käytön edistämisestä aina tuotteisiin asti. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että metsästrategian kautta voidaan edistää myös puurakentamista.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa vedet ja meret sisältyvät poikkileikkaavasti moneen ohjelman teemaan. Ympäristöministeriölle on tärkeää huomioida myös meriluonnon monimuotoisuus ja merialueiden kestävä hallinnointi. EU:n yhteisen vesi- ja meripolitiikan toimeenpanon vahvistaminen tukee omalta osaltaan ekosysteemien ja biodiversiteetin säilyttämistä ja ennallistamista.

Pellolta pöytään: reilun, terveyttä edistävän ja ympäristöystävällisen ruokajärjestelmän kehittäminen

Ympäristöministeriö katsoo, että ilmastonmuutokseen ja ympäristöön liittyviin haasteisiin vastaaminen on tärkeää myös maataloussektorin osalta. Vihreän kehityksen ohjelman aikataulu sekä tulevan CAP:n aloituksen siirtyminen vuodella mahdollistavat sen, että EU:n ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteet pystytään huomioimaan jäsenmaiden CAP-suunnitelmissa. Komission ehdotuksen mukaan Komission ehdotuksen mukaan 40 % yhteisen maatalouspolitiikan (YMK) kokonaisbudjetista tulisi käyttää ilmasto- ja ympäristötoimenpiteisiin.

Ympäristöministeriö kannattaa pellolta pöytään –strategian tavoitetta vähentää kasvinsuojeluaineiden käyttöä sekä niiden käytöstä aiheutuvia riskejä. EU:n torjunta-aineiden kestävän käytön direktiivin (2009/128/EY) toimeenpanon vahvistaminen luo siihen hyvän lähtökohdan. Direktiivin tavoitteena on vahvistaa torjunta-aineiden käyttämistä kestävällä tavalla vähentämällä torjunta-aineiden käytöstä ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuvia riskejä ja vaikutuksia erityisesti luonnonmonimuotoisuuteen. Lisäksi on tavoitteena edistää integroidun torjunnan ja vaihtoehtoisten toimintatapojen ja tekniikoiden, kuten muiden kuin kemiallisten torjunta-aineiden käyttöä. Katsomme, että tavoitteena oleva ravinteiden kestävän käytön edistäminen on myös Suomessa ajankohtainen tavoite. Maatalouden ravinteiden kierrätyksen edistämiseen tähtääviä toimia olisi kansallisesti tärkeää jatkaa. Myös luomutuotanto vastaa moniin pellolta pöytään –strategian tavoitteista. Olisi tärkeää pyrkiä lisäämään luomutuotantoa sekä kotieläin- että kasvituotannossa vastaamaan kulutuksen ja vientimahdollisuuksien kasvua.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiertotalouden toimintasuunnitelma

Kiertotalouden toimintasuunnitelma julkaistaan samaan aikaan teollisuuspolitiikkastrategian kanssa, maaliskuussa 2020. Ympäristöministeriö katsoo, että vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet kiertotalouden osalta ovat kunnianhimoiset ja toteuttavat monia ympäristöneuvoston lokakuussa 2019 hyväksymien päätelmien tavoitteita. Komission painotukset kestävään tuotepolitiikkaan ja paljon resursseja käyttäviin aloihin ovat kannatettavia, samoin muovistrategian toimeenpanon jatkotoimet. Lisäksi myöhemmin vuonna 2020 on odotettavissa joidenkin kiertotaloutta koskevien säädösten uudelleentarkastelu, kuten esimerkiksi paristo- ja akkudirektiivi tai tiettyjen vaarallisia aineita sähkö- ja elektroniikkalaitteissa rajoittava direktiivi. Lisäksi vuoden 2020 kolmannella vuosineljänneksellä annettava EU:n kemikaalistrategia on kiertotalouden turvallisuuden kannalta tärkeä. Komissio aikoo vahvistaa myös muovistrategian toimeenpanoa ja mm. panostaa toimenpiteisiin, joilla puututaan tarkoituksellisesti lisättyihin mikromuoveihin ja tahattomiin muovipäästöihin.

Rakentaminen ja kunnostaminen energia- ja resurssitehokkaalla tavalla

Ympäristöministeriö pitää tervetulleena komission kunnostamiseen kannustavaa aloitetta rakennusalalle ja suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen innovatiivisista rahoitusjärjestelyistä. Rakennuskannan vuotuisen kunnostusasteen kaksinkertaistaminen on tavoitteena haastava ja korotuksen toimeenpanossa tulisi ottaa huomioon jäsenmaiden väliset erot nykytilanteessa ja energiakorjauspotentiaalissa. Pidämme tärkeänä, että korjaamisen lisäksi myös täydennys- ja uudisrakentamisen osalta kannustetaan energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen, ilmastokestävyyteen sekä kiertotalouden mukaiseen rakennusten koko elinkaaren tarkasteluun. Viime marraskuussa ympäristöministeriön johdolla valmistelluissa neuvoston päätelmissä kannustettiin rakennustuoteasetuksen tarkistamista vastaamaan kiertotalouden mukaista rakentamista. Pidämme myös hyvin tärkeänä, että puurakentamista edistetään tavalla, joka pienentää rakentamisen hiilijalanjälkeä ja kasvattaa pitkäkestoisten puutuotteiden hiilinielua.